

POVEČANO ZANIMANJE ZA JARCA

(Bojana Stojanović: *Poetika Mirana Jarca*, Novo mesto, Dolenjski muzej 1987, 195 strani)

Tako za ekspresionizem kot za avtorje, povezane z njim, moremo v zadnjem času ugotoviti, da so se znašli v večji publicistični in znanstveni pozornosti. Ob Kosovelu, ki je posebno poglavje, prihajajo v ospredje tudi nove izdaje in raziskave Jarca. Podatki, ki to potrjujejo, so npr. nova izdaja Jarčevega izbranega dela v Kondorju (Vergerij), nova izdaja Jarčevega romana *Novo mesto* v elitni zbirki *Iz slovenske kulturne zakladnice*, novi slovenski film režiserja Filipa Robarja-Dorina *Veter* v mreži in ne nazadnje študija Bojane Stojanović *Poetika Mirana Jarca*. Omenimo, da avtorica navaja v uvodu širši naslov dela: *Poetika Mirana Jarca* v kontekstu književnosti med obema vojnama, kar ni zanemarljivo. Tako gre v študiji bolj za »tisto splošno naravnano Jarčevega literarnega razvoja, na kateri temelji celotna njegova umetnost«, manj pa za raziskavo tistih »pesniških lastnosti, ki tvorijo temelj neponovljive pesniške individualnosti Mirana Jarca«.

Sam pojem »poetika« nekega avtorja seveda ni nedvoumen: lahko gre za obravnavo dela z naslovom *Poetika* (prim. Aristotel), za obravnavo avtorjevih različnih zapiskov, esejev in pisem o književnosti ali pa celo za obravnavo zgolj avtorjevih literarnih del, ne da bi ta avtor sam kaj posebej teoretično umoval o (lastni) umetnosti. Pri obravnavi Stojanovićeve gre očitno za kombinacijo drugega in tretjega, saj je Jarc dokaj izrazito posegel v književno kritiko in esejistiko, avtorica pa seveda razširi svoj pogled tudi na Jarčeve tekste, ki jih sam avtor ni osvetlil s kritično refleksijo.

Stojanovićeva analizira predvsem Jarčevo poezijo, saj upravičeno odkriva tudi v njegovi prozi prevladujočo poetičnost. Ugotavlja začetne simbolistične elemente pri Jarcu (zvezo z domačo in tujo novo romantiko) v prvi ustvarjalni fazi (1919–1920), v centru obravnave je Jarčeva ekspresionistična faza (1920–1928), sledi pa še prehod ekspresionistične poetike v poetiko socialnega realizma (1929–1940). Študija je vseskozi podprta z gradivom, zlasti so zanimive primerjave in odnosnice s hrvaško in srbsko sočasno književnostjo. V sklepnih razmišljanjih avtorica ugotavlja, »da je v okviru jugoslovanskega ekspresionizma zbirka *Človek in noč* ena najpomembnejših . . .«.

Presenetljivo visoko ocenjuje Stojanovićeva sicer gotovo zanimivega Vergerija. Avtorica ga postavlja ob Krležo in Gruma in pravi, da »je Jarc z dramo Vergerij ustvaril eno najpomembnejših literarnih del med obema vojnama«. Kaže, da misli avtorica celo na jugoslovanski okvir. Ne morem pa se strinjati z njenim pogledom na tri »verzije« Vergerija; tu gre vsekakor za tri različne prizore, ki jih lahko bolj ali manj povezujemo.

Zaokrožena, strnjena in pregledna študija B. Stojanovićeve obsega v knjigi le 61 strani, ostali del knjige pa je izpolnjen z izborom iz Jarčevih del (poezija, proza, dramatika, eseji, pisma) kot z nekakšno praktično oporo teoretični obravnavi.

Med eseji sta najzanimivejša »Franz Kafka« in »D. H. Lawrence«. Posebej velja omeniti še Jarčeva privlačna in pomenljiva pisma ženi Zinki. Na koncu so dodani še bibliografija, podatki o avtorici (roj. 1960 v Beogradu) in mnenje Marije Mitrović o pričujoči študiji. Lično podobo knjige dopolnjujejo še ilustracije in kakovosten papir.

Andrijan Lah
Ljubljana